

Protokoll 1/2019

fört vid Rådet till skydd för Stockholms skönhets
sammanträde torsdagen den 17 januari 2019 kl. 13:30-15:30,
Lilla Kollegiesalen, Stadshuset

Övriga närvarande	Katarina Borg Birgitta Bremer Cajsa Holmstrand Elisabet Jermsten Anders Johnson Helena Nilsson Lannegren Margareta Olofsson Laila Reppen Solbritt Östergren Henrik Nerlund Sekreterare Monica Hector Protokollförare Susanne Höglin Handläggare Magnus Andersson Adjungerad §§1-16 Veronika Borg Föredragande §17 Martina Norrman Föredragande §18 Ia Manbo Föredragande §19
Justerare	Birgitta Bremer
Datum för justering	
Paragraf	§§1-20
Protokollförare	Monica Hector

§ 1
Val av mötesordförande

Beslut

Valdes ledamot M Olofsson till mötets ordförande.

§ 2
Val av justerare

Beslut

Valdes ledamot B Bremer att tillsammans med ordförande justera protokollet. Beslöts uppta ärenden i ordningen 1-15, 19, 16-18.

§ 3
Rådet: Valberedning

Återupptogs ärende bordlagt vid sammanträde 2018.12.10 §7 angående valberedning.

SR 2018/387

Beslut

Beslöts utse ledamöterna B Bremer samt E Jermsten till valberedning med rådets sekreterare som sekreterare inför val av rådets ordförande och vice ordförande.

§ 4
Val av rådets trettonde ledamot

Beslut

Valdes ledamot I Varg till rådets trettonde ledamot under 2019.

§ 5
Val av Skönhetsrådets ordförande och vice ordförande

Beslut

Bordlades ärendet.

§ 6**Val av naturvårdsdelegerade, plan- och bygglovsdelegerade samt kulturdelegerade****Beslut**

Bordlades ärendet.

§ 7**Rådet: sammanträdesdagar för 2019****Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådets sammanträder följande dagar 2019:

Ordinarie sammanträde :

Torsdagen 17 januari

Måndagen 4 februari

Måndagen 4 mars

Måndagen 8 april

Måndagen 6 maj

Måndagen 3 juni

Delegationssammanträden:

Måndagen 7 januari

Måndagen 18 februari

Måndagen 18 mars

Måndagen 29 april

Måndagen 20 maj

Måndagen 17 juni

Måndagen 26 augusti

Måndagen 9 september

Måndagen 7 oktober

Måndagen 4 november

Måndagen 2 december

Måndagen 12 augusti

Måndagen 23 september

Måndagen 21 oktober

Måndagen 18 november

Måndagen 16 december

Erinrades att rådets traditionella utflykt och middags hålls den 13 juni.

§ 8**Nästa sammanträdesdag****Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådet sammanträder den 4 februari 2019, kl. 13.30.

§ 9
Nästa delegationssammanträde

Beslut

Erinrades att Skönhetsrådets delegerade sammanträder 18 februari 2019, kl. 13.30

§ 10
Protokoll fört vid sammanträde 2018.12.10

Beslut

Anmäldes att protokoll fört vid rådets ordinarie sammanträde 2018.12.10 justerats i vederbörlig ordning.

§ 11
Rådet: Stockholms stads regler om arvoden m.m. för kommunala förtroendeuppdrag, anmälan av arvoden år 2019 (att gälla från och med 2019-01-01)

SR 2018/403

Beslut

Anmäldes att arvodet för rådets ledamöter under 2019 är 540 kr per sammanträde.

§ 12
Rådet: Verksamhetsberättelse 2018

SR 2019/1

Beslut

Förelåg av kansliet utformat förslag till verksamhetsberättelse vilken, efter ändringar som framgår av registraturet, antogs som rådets.

Uppdrogs åt kansliet att skicka verksamhetsberättelsen till kommunfullmäktige, revisorer och de institutioner som har representation i rådet.

§ 13

Rådet: Ekonomisk verksamhetsberättelse 2018, ILS

SR 2019/2

Beslut

Förelåg av sekreteraren utformat förslag till ekonomisk verksamhetsberättelse i ILS-systemet, vilken antogs som rådets.

Handlingar i ärendet

- 126074 SR 2019/2 VB ILS

§ 14

Rådet: Verksamhetsplan 2019

SR 2019/5

Beslut

Förelåg av sekreteraren utformat förslag till verksamhetsplan för 2019, vilken antogs av rådet.

Handlingar i ärendet

- 125762 SR 2019 5

§ 15

Anmälningar för kännedom

Anmälda handlingar

- Tippen 1, 2, 3, 4 mm, del av fastigheterna, planärende på granskning, 2018-12824
- Hammarbyhöjden 1:1, planärende på granskning, 2014-00357
- Spanjoren, ny förskola, planärende på granskning, 2015-11726
- Avluftningstrummor på Norrmalmstorg, svar med e-post.
- Lokalerna i Axelsbergs centrum, svar med e-post.
- Spånga C Öst, del av fastigheten Solhem 16:1, planärende på granskning, 2015-08656
- Kyrkbyn 4, planärende på granskning, 2017-05152 om granskning
- Bygglov för Bromma Kyrka har givits på fel grunder, översänt till Skönhetsrådet för kännedom.
- Farsta Kulturhus, förfrågan till sekreteraren om att medverka i program, svar med e-post.

- Kontaktförfrågan angående symposium, svar med e-post.
- Rådet: Val av ledamöter till Rådet till skydd för Stockholms skönhet, protokollsutdrag från kommunfullmäktiges sammanträde 2018-12-17 §14, val av ledamöter och ersättare i nämnder.
- Centralbadets park, svar med e-post
- Rådet: Val av ledamöter till Rådet till skydd för Stockholms skönhet, protokollsutdrag från kommunfullmäktiges sammanträde 2018-12-17 §14, val av ledamöter och ersättare i nämnder. (2/3)
- (Signerad) Kopia av Paradiset 30, inglasning av balkonger, yttrande
- Operans fackelbärare, svar med e-post
- Re: Operans fackelbärare
- Rädda Bromma Kyrka
- Jerusalem 2, svar med e-post.
- Kv. Bondesonen större, yttrande angående planerad nybyggnation. Kopia översänd till Skönhetsrådet för kännedom.
- Dagis på Vingåkersvägen, svar med e-post
- Förfrågan om utseende på innergård Lundagatan 37, Kvarteret Bjälken, svar med e-post
- (Signerad) Utbyggd depå i Högdalen, tunnelbanans anslutning till Farstagenen, yttrande

§ 16

Sekreteraren informerar

Beslut

Informerade sekreteraren om intervju genomförd i P4 Radio Stockholm med anledning av årsdagen av Skönhetsrådets första sammanträde 17 januari 1919.

Men anledning av rådes 100-åriga verksamhet planeras flera aktiviteter under året, bl.a. ett jubileumsmöte, ett seminarium med rådets verksamhet i fokus samt något publikt evenemang i samband med att jubileumsboken ges ut i september. Vidare pågår i samarbete med stadsmuseet och stadsarkivet planering för föreläsningar och stadsvandringar i ämnen som relaterar till rådets verksamhet i nu och dåtid.

§ 17**Farsta 2:1, Magelungens strand, förslag till detaljplan, 2015-14704**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Farsta 2:1, Magelungens strand, förslag till detaljplan, 2015-14704. Veronika Borg, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2018/364

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka förslag till detaljplan med erinran om skala, grönsamband och högdelar.

Sammanfattning av ärendet

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett nytt planförslag i syfte att utveckla Magelungens strand till en sammankopplande länk mellan stadsdelarna Farsta och Fagersjö med Magelungsvägen som ett urbant stråk och Magelungens parkmiljö som en samlande grön mötesplats. I Stockholms stads kartläggning av ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) är Magelungens strand utpekad som ett kärnområde.

Stadsbyggnadskontoret avser att gestalta en ny årsring med hög arkitektonisk kvalitet som både samspelar med och skiljer ut sig i relation till Farstas befintliga bebyggelse. Detaljplanen ska möjliggöra ca 900 bostäder i blandade upplåtelseformer samt säkra behovet av förskolor och lokaler för olika verksamheter.

Bebyggelsestrukturen består av tre grupper av sammansatta kvartersvolymerna med varierade byggnadshöjder som är högre och slutna mot Magelungsvägen (lameller/gathus) och öppna mot sjön (parkhus/punkthus). Våningsantalen varierar generellt mellan 4 och 10 våningar med våningsantal upp till 12 våningar i kvarter 5 och 12 till 14 våningar på bron/nedanför bron i kvarter 1.

Magelungsvägen förblir en del av det primära vägnätet och Nykroppagatan en del av huvudvägnätet för biltrafik.

Magelungsvägens regionala funktion beaktas men hastigheten sänks. De nuvarande hastighetsbegränsningarna 70 km/h respektive 50 km/h sänks till 60 km/h respektive 40 km/h.

Skönhetsrådet ställde sig positivt till den nya planeringsinriktningen med så kallade urbana stråk men efterfrågade en utveckling av inriktningen. Rådet befarade att förslaget resulterar i en ny ensidig bebyggelsefront som läggs vid en trafikled, istället för en trivsamt gata med det stadsliv som planeringen förutsätter. Även om hastigheten längs Magelungsvägen sänks är höjderna och horisontaliteten för kraftfulla och byggnadskropparna alltför kompakta. Horisontaliteten frambringar ett slags

hastighetsarkitektur som inte gynnar Magelungsvägen som stadsgata. Högdelen bör tas bort, och även de ”lägre” delarna om 8-10 våningar bör ges en mer måttfull skala. Eftersom det är ”stadsmiljö” som eftersträvas vore innerstadens 5-7 våningar en mer rimlig ambition. De höga husen i Farsta är lokaliserade runt centrum och det är en gestaltningsidé som bör bestå i stadsdelen. Vad gäller de ekologiska värdena blir den gröna kilen vid hus A (kv. 3) mycket smal. Husets längd är en avvägning mellan spridningskorridoren, bullerfaktorn från trafikleden mot vattnet och hur sammanhållen gatumiljön blir utan för stora gluggar men för att spridningsvägarna ska fungera önskade rådet att kvarter 3 kortas så att spridningskorridoren blir bredare.

Projektets sociala ambition ansåg rådet lovvärd, med ett uttalat grannskapsmål och en gestaltning som bottnar i frågor kring hur människor umgås. Projektet väcker även flera principiellt intressanta frågor, t.ex. hur vyn från Magelungen påverkas. Just mötet med vattnet är en viktig stockholmsfråga, och här saknade rådet underlag. Gällande barnens miljö, en fråga som Skönhetsrådet särskilt bevakat under 2018, är de relativt sett stora förskolegårdarna med ytor om ca 20 kvm per barn (jmf Boverkets rekommendation om 40 kvm/barn) tillfredsställande men bör kunna bli ännu något större med något färre lägenheter.

Sammanfattningsvis uppskattade Skönhetsrådet det ambitiösa arbetet med gestaltning av byggnader och park/gatumiljö. Som pilotprojekt för ”urbana stråk” är det synnerligen viktigt att det blir rätt; kopplas Fagersjö och Farsta med en ny högkvalitativ stadsmiljö kommer projektet innebära viktiga lärdomar som kan tas med in i kommande stadsutvecklingsområden.

Handlingar i ärendet

- SR 2018/364-10 Samrådsbrev
- SR 2018/364-16 Planbeskrivning
- SR 2018/364-17 Plankarta
- SR 2018/364-1.1 Detaljplan Magelungens strand del av Farsta 2:1 m.fl. på samråd (2/2)
- SR 2018/364-1 Farsta 2:1, Magelungens strand, förslag till detaljplan, 2015-14704
- SR 2018/364-20 Kvalitetsprogram för gestaltning
- SR 2018/364-22 Gestaltningsprogram allmän platsmark (parker, gator, bro)
- SR 2018/364-3 Värdefull natur och ekologiska samband, utredning
- SR 2018/364-24 Förstudie fornlämningar och kulturlandskap
- SR 2018/364-2 Övergripande dagvattenutredning
- SR 2018/364-4 Utredningar vibrationer kvarter 1-5
- SR 2018/364-5 Trafikbullerutredning kvarter 5

- SR 2018/364-6 Trafikbullerutredning kvarter 4
- SR 2018/364-7 Trafikbullerutredning kvarter 3
- SR 2018/364-8 Trafikbullerutredning kvarter 2
- SR 2018/364-9 Tekniskt PM och Geoteknik delrapport
- SR 2018/364-11 Trafikbullerutredning kvarter 1
- SR 2018/364-12 PM Trafik
- SR 2018/364-13 PM Geoteknik kvarter 1
- SR 2018/364-14 PM Geoteknik kvarter 5
- SR 2018/364-15 PM Geoteknik kvarter 2
- SR 2018/364-18 Mätning av vibrationer kvarter 1 och 2
- SR 2018/364-19 Miljöteknisk markundersökning kvarter 1 och 2
- SR 2018/364-21 Inledande riskanalys
- SR 2018/364-23 Geotekniskt utlåtande kvarter 3 och 4
- SR 2018/364-25 Dagvatten kvarter 5
- SR 2018/364-26 Dagvatten kvarter 2
- SR 2018/364-27 Dagvatten kvarter 3 och 4
- SR 2018/364-28 Dagvatten kvarter 1

§ 18

Konsthallen 15, inbjudan till programsamråd, 2018-00710

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Konsthallen 15, inbjudan till programsamråd, 2018-00710. Martina Norrman, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2018/399

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet ställa sig negativt till programförslaget.

Sammanfattning av ärendet

Föreliggande ärende innebär att två äldre byggnader på fastigheten Konsthallen 15 rivs för att skapa större hotell- och utställningslokaler för den intilliggande verksamheten Pop House Hotel och ABBA The Museum. Förslaget innebär även att en inglasad del av hotellets gård ges permanent byggrätt. De byggnader som föreslås rivs och underbyggs uppfördes under 1880- och 1920-talen. I programmet studeras möjligheten att antingen bevara eller återuppbygga fasaderna.

Djurgården har en liten äldre stadsbebyggelse av stort kulturhistoriskt värde. Värdet består såväl i de enskilda byggnaderna som i den helhetsmiljö de är en del av. Områdets småskaliga karaktär har bestått trots det moderna tillägget som

Konsthallen 15 inneburet, men är beroende av att inte fler byggnader rivs för att inte bli obsolet. Förslaget hotar därmed hela områdets kulturhistoriska värde och innebär ett farligt prejudikat där autentisk bebyggelse rivs och ersätts med falska kopior. I programmets miljökonsekvensbeskrivning uttrycks detta mycket tydligt när det gäller de båda rivningsalternativen A och B:

”Förslaget bedöms innebära förlust av miljöns värden vilket innebär stora negativa konsekvenser. Åtgärden innebär förvanskning av bebyggelseområdet samt förlust av bebyggelsemiljöer med höga värden. Återskapande av exteriörerna bedöms sakna kulturhistoriskt värde och bedöms inte kompensera skadan till följd av rivning av byggnaderna. Förslaget bedöms strida mot miljöbalken, plan- och bygglagen samt gällande skyddsbestämmelser i tomträttsavtalet från 1990.”

Skönhetsrådet delade helt miljökonsekvensbeskrivningens bedömning och ansåg att förslaget är oacceptabelt ut ett kulturmiljöperspektiv samt att det strider mot lagstiftningen. Rådet ansåg således att endast ”nollalternativet” är möjligt att utveckla.

Beträffande glastillbyggnaden av Konsthallen 15 var det rådets mening att den inte bör permanentas. I den gällande detaljplanen från 2011 finns ingen byggrätt, platsen är prickmark. Staden bör inte bidra till ökat markutnyttjande på en fastighet vars detaljplan inte ens är 10 år gammal. Exploatören har hela tiden känt till att gården är prickmark.

Skönhetsrådet ställde sig negativt till programförslaget i sin helhet och ansåg det inte kan ligga till grund för kommande detaljplanering.

Handlingar i ärendet

- SR 2018/399-3 Samrådsbrev
- SR 2018/399-2 Planprogram
- SR 2018/399-6 Gestaltningbilaga
- SR 2018/399-8 Antikvarisk förundersökning AIX
- SR 2018/399-7 Antikvarisk förundersökning Tyréns
- SR 2018/399-4 Miljökonsekvensbeskrivning

§ 19**Cedersdal 5, Sveaplans grundskola, förhandsbesked avseende tillbyggnad, 2018-11001-575**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Cedersdal 5, Sveaplans grundskola, förhandsbesked avseende tillbyggnad, 2018-11001-575. Ia Manbo, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2019/10

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till utformning och placering av en tillbyggnad av Sveaplans grundskola så som det presenteras i förhandsbeskedet.

Sammanfattning av ärendet

SISAB har inkommit med en ansökan om förhandsbesked avseende tillbyggnad av f.d. Sveaplans gymnasium som nu planeras att bli grundskola. Förslaget innebär att en ny byggnadsvolym placeras framför ursprungsbyggnadens östra del, d.v.s. intill fasaden som vetter mot Cedersdalsgatan. Den nya byggnaden ska inrymma tillagningskök och matsal samt salar för specialämnena som musik, slöjd och bild.

Byggnaden, Sveaplans högre allmänna läroverk för flickor, togs i bruk vårterminen 1936. Ansvariga för skolans utformning var arkitekterna Helge Zimdal och Nils Ahrbom. Skolbyggnaden räknas idag som en modern klassiker med mycket höga arkitektoniska såväl som kulturhistoriska värden vilket gjort att den i stadsmuseets kulturhistoriska klassificering blåmarkerats, d.v.s. bebyggelsen bedöms ha synnerligen högt kulturhistoriskt värde och fastigheten ligger i Nationalstadsparken.

Skönhetsrådet välkomnade planerna på att f.d. Sveaplans gymnasium ska återgå till att fungera som skola. Rådet hade också förståelse för att det finns behov av ytterligare lokaler om det ska gå att använda byggnaden som grundskola. I förhandsbeskedet föreslås en ny byggnadsvolym framför skolbyggnadens södra fasad i skolområdets östra del. Enligt rådets uppfattning samspelar inte den föreslagna volymen med den befintliga skolans funktionalistiska gestaltning. Den nya volymen bryter dynamiken och avviker i fråga om material och utformning och rådet bedömde därför att en tillbyggnad med föreliggande placering och utformning inte är möjlig.

Enligt rådet bör SISAB pröva att lägga en ny byggnadsvolym bakom skolbyggnaden på ytan som tidigare använts för

idrottsändamål. Önskvärt är då att tillbyggnaden utformas som ett komplement som samspelar med den blåklassade ursprungsbyggnaden på ett bättre sätt än det i underlaget presenterade förslaget.

§ 20 Jubileumssammanträdet avslutande

Beslut

Erinrade ordförande om att ledamöter som avgick i december 2018 kommer att ansluta till Lilla Kollegiesalen när sammanträdet avslutats. Inbjudna är också rådets tidigare sekreterare Göran Söderström och Martin Rörby, verksamma 1984 - 2004 respektive 2004-2014, och de kommer att berätta om sina år i rådets tjänst. Efteråt firas Skönhetsrådets 100-årsdag med kaffe och tårta i Skänkrummet, Stadshuskällaren.

Uppdrogs åt sekreteraren att å rådets vägnar tacka stadsledningskontoret för den vackra blombuketten som prydde sammanträdesbordet.

Avslutades så sammanträdet som genomförts på 100-årsdagen av Skönhetsrådets första möte 17 januari 1919.

Handläggare
Susanne Höglin
Telefon: 0850829766

Till
Kommunfullmäktige

RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHET överlämnar härmed redogörelse för verksamhetsåret 2018

Skönhetsrådets uppdrag från kommunfullmäktige styrs i reglementet (Kfs 2006:23) och innebär att vara rådgivare åt kommunens olika myndigheter, kommittéer, delegationer och utskott i frågor som rör Stockholms stads offentliga konstverk, konstnärligt eller kulturhistoriskt värdefull stadsbild eller kommunens och dess omgivningars övriga skönhets- och naturvärden. Rådet består av tretton ledamöter och ett kansli. Tolv av rådets ledamöter utses av utvalda institutioner och partier och väljs på fyra år av kommunfullmäktige. Den trettonde ledamoten väljer rådet självt.

Sammansättning

Sammansättningen under 2018 har varit följande:

Ordförande Anders Bodin (Statens Fastighetsverk) t.o.m mars, vice ordförande Ingemar Josefsson (Socialdemokraterna), ordförande fr.o.m. april samt ledamöterna Birgitta Bremer (Kungliga Vetenskapsakademiens miljökommitté), Anders Johnson (Liberalerna), Stina Ekman (Kungliga Akademien för de fria konsterna), Fredrik von Feilitzen (Samfundet S:t Eriks styrelse), Cajsa Holmstrand (Kungliga Akademien för de fria konsterna), Winston Håkansson (Moderaterna), Elisabet Jermsten (Statens Fastighetsverk), fr.o.m. april, Anders Jönsson (Sveriges Arkitekter), Magnus Olausson (Kungliga Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademien), Margareta Olofsson, vice ordförande fr.o.m. april (Svenska Naturskyddsföreningens styrelse), Marie Wall (Miljöpartiet) och Inga Varg (utsedd av de övriga). I enlighet med rådets reglemente utsågs i början av verksamhetsåret tre delegationsgrupper i vilka ledamöterna sammanträder en gång i månaden med uppgift att närmare studera eller förbereda omfattande ärenden.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Under året har 407 ärenden diarieförts (jmf 2017:414). I huvudsak kan de indelas i planärenden, bygglov samt inkomna skrivelser.

Rådet har granskat 94 planärenden i program-, samråds-, granskning- eller utställningsskede samt remitterats 59 bygglovsärenden. Andra ärenden har remitterats från bl.a. Förvaltningen för utbyggd tunnelbana, Stockholm Vatten och Avfall och Trafikkontoret. Rådet har också mottagit många skrivelser från privatpersoner.

Skönhetsrådet har sammanträtt vid 11 ordinarie sammanträden och 8 delegationssammanträden. Till dessa sammanträden har, förutom ordinarie ledamöter, även rådets adjungerade kallats: stadsbyggnadsdirektören, stadsarkitekten, distriktschefer och bygglovschefer vid stadsbyggnadskontoret, så även stadsträdgårdsmästaren, stadsantikvarien samt slottsfogden vid Kungl. Djurgårdens förvaltning. Rådet har också fått föredragningar i aktuella ärenden av tjänstemän från kommunala och statliga förvaltningar, arkitektkontor m.fl.

Skönhetsrådet har en i förhållande till andra förvaltningar fri ställning med flera olika möjligheter att agera. Det huvudsakliga uppdraget är rådgivande, främst behandla remitterade detaljplaner och bygglov från stadsbyggnadskontoret. Rådet initierar också egna ärenden, reagerar på tendenser och misshälligheter eller blir kontaktat av andra förvaltningar, arkitekter, byggherrar och allmänhet för samråd eller andra frågor rörande stadens utveckling.

Kansli

Vid rådets kansli finns tre heltidsanställda. Sekreterare och kanslichef för Skönhetsrådet har varit Henrik Nerlund. Handläggare har varit Monica Hector, även rådets protokollförare och fr.o.m. 1 februari Susanne Höglin. Under januari och februari har Lotta von Liewen Wistrand vikarierat som handläggare, och i oktober månad tjänstgjorde Fredrik Jöngren som handläggare under sekreterarens föräldraledighet. Kansliet har delegerat rätt till beslut i ärenden om bygglov och enklare detaljplaner, och gör även frekventa platsbesök för att titta på fasadbelysning och kulör. Dessutom är kansliet företrädare för rådet i olika referens- och samrådsgrupper, t.ex. trafikkontorets stadsmiljögrupp samt den grupp för granskning inför start-PM som stadsbyggnadskontoret sammankallar. Sekreteraren satt även med i juryn som utsåg årets Stockholmsbyggnad, vilket 2018 blev Långbrodalsskolan i Älvsjö.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Rådets kansli ansvarar även för arkiv och kommunikation. Kansliet har tät kontakt med en intresserad allmänhet genom telefonsamtal och e-post, men rådets arbete följs också på sociala medier som Twitter, Facebook och Instagram samt genom besök på

www.stockholm.se/skonhetsradet. Arbetet vid Skönhetsrådets kansli har under året särskilt präglats av implementeringen av stadens nya ärendehanteringssystem eDok som rådet anslöts till i januari 2018.

Till rådets verksamhet hör också att genom ett årligt större seminarium öka kunskaper över förvaltningsgränserna om stadsbyggande och stadsmiljöfrågor. Temat för 2018 var ”Barn i tät stad” och behandlade barnens miljöer och hur de utformas i en växande stad. Seminariets tema bottnade i de rivningar och planförslag gällande skolor och förskolor som Skönhetsrådet granskat under senare år. Frågeställningar som diskuterades var bland annat barns delaktighet i stadsplanering, exempel på integrerad barnkonsekvensanalys, temalekparker, när parker blir skolgårdar, krympande grönytor samt förskolegårdar på tak. Deltagare på seminariet var politiker och tjänstemän vid de tekniska nämnderna respektive stadsledningskontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, fastighetskontoret, miljöförvaltningen m.fl.

Inför Skönhetsrådets 100-årsjubileum 2019 har sekreteraren skrivit en jubileumsbok som kommer ut på Stockholmia förlag i samband med 2019 års seminarium. Under hösten har ett samarbete med Stadsmuseet inletts för planering av jubileumsaktiviteter. Kansliet samverkar även med stadsledningskontorets kommunikationsenhet gällande kommunikation av jubileet.

Verksamhetsåret 2018

Ett Stockholm för alla

Skönhetsrådet är tillsatt av kommunfullmäktige för att granska stadens egen verksamhet och rådet har en viktig funktion som kvalitetsgranskande organ. När rådet inrättades, 1919, ingick det i uppdraget att bevaka stockholmarnas intressen i en snabbt växande stad. Skönhetsrådet har under åren fortsatt att värna livsmiljöerna och kan med sin sammansättning av ledamöter från många discipliner och med skiftande erfarenheter tillföra kunskap till ärendena rådet behandlar.

Stadens budget för 2018 har rubriken Ett Stockholm för alla, och har som mål att Stockholm ska vara en ekonomiskt, ekologiskt och demokratiskt hållbar stad. Många av de mål och visioner som fullmäktige beslutat om, t.ex. infrastruktur, bostäder, skolor och idrottsanläggningar, miljö och klimat, natur och kultur är frågor

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

som rådet kontinuerligt arbetar med. För att uppnå stadens mål om fler och goda bostäder krävs, anser Skönhetsrådet, att planläggningen inte handlar om enskilda planprojekt, utan ses i ett större perspektiv så att bebyggelsen integreras i stadsdelen. Byggnadshöjder, gestaltning, nya stadsrum, parker, lekplatser m.m. måste också utformas så att de tillför nya kvaliteter till området när förtätningen genomförs. För rådet är kvalitetsaspekterna lika viktiga oavsett om det gäller förtätning i ytterstaden eller en märkesbyggnad i innerstaden.

Program, detaljplan och bygglov

I de program och detaljplaner som remitterats rådet under verksamhetsåret 2018 har ett tillskott på cirka 11 200 till 11 900 bostäder föreslagits i Stockholm. Av de föreslagna planerna har rådet i huvudsak antingen tillstyrkt eller önskat bearbetning av exempelvis exploateringsgrad, skala, höjder och rumsligheter. Endast 130 bostäder har avstyrkts i sin helhet. Flera av ärendena har inneburit förslag till mycket stora förändringar i t.ex. Spångadalen, Lövholmen, Riddersvik och Rustmästaren, andra har varit principiellt intressanta, som Apples butik i Kungsträdgården, Lokatten i Axelsberg, Slussen Gestaltningprogram 2.0 (Mälarterrassen), Skeppsholmsviken 6 (Gröna Lund) och Energihamnen (Shanghai 1 m.fl.). Flera projekt har inbegripit de s.k. Stockholmshusen, bl.a. i planförslaget för Bjurbäcken 6 i Rågsved, kv. Svedjaren längs Hagsätravägen och Sågverksgatan i Stureby, Rådet har fortsatt reagerat starkt på att Stockholmshusen, som är ritade som fyravåningshus, i flera planärenden tillåtit växa på höjden. När husen som ritats för 4 våningar ökar till 6 eller 7 våningar tappar de sina proportioner och överskrider ofta vad typologin tål. I endast i ett projekt som rådet granskat 2018, kv. Pucken i stadsdelarna Västertorp och Fruängen, har Stockholmshusen tillåtit stanna vid sin ursprungliga höjd om fyra våningar. Rådet vill således se att Stockholmshusen används så som avsett och att en annan hustyp tillämpas när hus med högre våningsantal ska byggas.

I planförslaget för Rustmästaren såg rådet mycket positivt på projektets syfte, att tydligare koppla samman stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäck. Emellertid ansåg rådet att förslaget föll på att funktionerna bostad och skola/förskola förlagts fysiskt åtskilda. Rådet framhöll i sitt yttrande att bostäder, inte verksamheter som är stängda kvälls- och nattetid, borde sträcka ned åt Skarpnäckshållet, dvs. den del av planområdet som stadsbyggnadskontoret sade sig vilja befolka över dygnet.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Punkthuset i om 12 våningar vid Rusthållarvägen/ Bergsrådsvägen kunde enligt rådets uppfattning heller inte motiveras genom att det skulle markera vare sig centrum, som brukligt i stadsdelar från efterkrigstiden, eller planförslagets centrala stråk.

Rådet fann det både angeläget och glädjande att förvaltningsbyggnaden för Tensta återkommer till stadsdelen i och med planförslaget för Kämpinge 2. Att tillföra nya arkitektoniska inslag till Tensta såg rådet som mycket positivt, och framhöll betydelsen av att huset gestaltas med stor omsorg och med hög kvalitet, så att byggnaden verkligen blir det tillskott som den är tänkt att vara.

Rådet har även granskat fyra olika förtätningsprojekt på Södermalm, däribland i Malongenparken och kv. Bondesonen större som båda ligger i kulturresevat vid Nytorget, samt punkthusbebyggelse i Tjurbergsparken och radhusbebyggelse på Lundagatan. Enligt rådets mening mötte de två första förslagen inte de varsamhetskrav som tillägg i kulturresevat bör innebära, och att endast bebyggelse som inte bryter den historiska skalan kan komma i fråga.

Höga hus

Även flera förslag på höga hus har passerat rådets bord, till exempel Odde 1 (24 vån) och Isafjord 1 (29 vån) i Kista, Måsholmen 21 i Skärholmen (21 vån) samt det tidiga samrådet för Tellus Towers i Midsommarkransen (58 respektive 78 vån). I Kista menar Skönhetsrådet att de höga husen ansluter väl till en skala bland redan höga objekt i stadsdelen. Rådet saknar dock en sammanhållen studie över de höga hus som planeras i Kista i relation till de som redan är uppförda. Däremot har Skönhetsrådet ställt sig frågande till höga hus som ett sätt för Stockholm att tävla med andra städer, såväl som till premissen att tillföra en signalbyggnad eller ett landmärke till stadsdelar som redan har egna kännetecken. Därtill orsakar höga hus ofta ökade vindhastigheter, vilket inte minst blev tydligt i planen för Måsholmen 21, där det i vindkomfortstudien konstaterades att ”relativt stora delar av torget väntas få vindförhållanden som bara lämpar sig för kortvarig vistelse”. Rådet fann det mycket olyckligt om stadens satsning på kvalitetsarkitektur samtidigt skulle innebära ett försämrat lokalklimat.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Barnens miljöer

Med anledning av temat för årets seminarium har rådet haft särskilt fokus på barnens miljöer i stadsbyggandet, och initierat ett eget ärende för att även i fortsättningen kunna uppmärksamma frågan.

Skönhetsrådet ser en tydlig tendens i ökningen av antalet avdelningar i de nya förskolor som planeras, samtidigt som friytan per barn utomhus blir allt knappare. Kvadratmeterantal som tidigare undantagsvis accepterades i innerstaden, har långsamt kommit att etableras även i ytterstaden. Endast ett fåtal nya förskolor uppnår ens hälften av Boverkets rekommendation om 40 kvm friyta per barn. Befintliga grönytor byggs bort alltmer genom olika förtättningsprojekt, vilket resulterar i oortodoxa lösningar som förskolegårdar på tak eller så kallade utsläppsgårdar, där barnens behov av rörelser inte kan tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Detta innebär även ett ökat slitage på stadens parker som blir ställföreträdande förskolegårdar.

Förskolor och skolor

Under 2018 har Skönhetsrådet yttrat sig om ett antal förslag till uppförande av nya förskolor, där de flesta har betydligt fler avdelningar, men betydligt mindre utomhusyta, än vad som varit brukligt tidigare. I ett fall, Nyängsvägen 66 i Ålsten, innehöll förslaget sex avdelningar medan byggrätten möjliggjorde åtta avdelningar. Rådet fann bristen på överensstämmelse mellan det som förslaget presenterade och det som plankartan visade oroande. Förslaget för Teatersällskapet i Hägersten presenterade en förskola med 12 avdelningar, vilket Skönhetsrådet ansåg minst sagt problematiskt. Samtidigt uppmättes friytan per barn till endast 17 kvm. Rådet menade att en så storskalig förskola omöjligt kan utgöra en intim och trygg närmiljö för de mindre barnen.

Baretten 2

I Fruängen ska den befintliga förskolan i en våning rivas. Byggnaden är grönklassificerad av Stadsmuseet och ett av många typdaghem som ritades av Abramson Arkitektkontor under 1960- och 70- talen. Det finns ca 16 förskolebyggnader kvar från perioden, men siffran är osäker eftersom dessa rivs efterhand. Enligt rådets uppfattning är det av stor vikt att säkerställa att något eller några exempel bevaras. Den rivna förskolan ska ersättas av en tvåvåningsförskola och friytan minskas från dagens 18 kvm/barn till 13 kvm/barn. SISAB har ansökt om en utökad markanvisning, dock kommer eventuell utökning av planområdet att studeras först efter samrådet.

Hälsingen 3

I Blackeberg har en förskola från 1950-talet rivits och på fastigheten Hälsingen 3 planeras en förskola om fem avdelningar i tre våningar. Friytan per barn utgjorde i förslaget endast 11 kvm. Rådet fann byggnaden apart och överdimensionerad, och riktade även allvarlig

kritik mot att planen inte varit en del av programmet för Blackebergsvägen utan tillkommit i efterhand, trots många år av kompletteringsbebyggelse i Blackeberg som medfört brist på skol- och förskoleplatser i stadsdelen.

Framtidens förskola

Flera av förskolorna som rådet granskat är framtagna inom konceptet Framtidens förskola (SISAB) och Skönhetsrådet har vid ett flertal tillfällen framfört kritik mot såväl storlek som utformning av dessa förskolor då de tenderar att gestaltas överstora och i mörka och dystra färgtoner.

Blackebergsskolan

Under hösten inkom till rådet en remissfråga angående rivningsansökan av Blackebergsskolan. Avsikten var att riva hela, alternativt delar av skolan och ersätta den med nya byggnadsvolymer för att inrymma fler elever. Skönhetsrådet ställde sig mycket negativt till förslaget, och menade att denna fråga borde ha funnits med tidigt i planen för utbyggnad av Blackebergsvägen. Att Blackeberg lider brist på skolplatser, eller kommer att göra det, kan knappast komma som en överraskning efter många år av förtätning.

Parker

Skönhetsrådet initierade på eget initiativ ett ärende gällande upprustningen av Norr Mälarstrand, som rådet ansåg alltför hårdhänt. Främmande material som storgatsten och metallkanter skulle introduceras i, enligt rådets mening, strid med de kulturhistoriska värdena. Rådet bjöd in ansvariga tjänstemän från parkmiljöavdelningen till dialog kring projektet, bland annat företogs en gemensam promenad längs Norr Mälarstrand. Därefter skickade rådet in ett yttrande till Kungsholmens stadsdelsförvaltning där man bland annat skrev att ”kontinuerligt skötselarbete hade värnat de kulturhistoriska parkvärdena bättre än den radikala förändring som nu genomförs”.

Kontakten med parkmiljöavdelningen fortgick i och med att Skönhetsrådet genom en privatperson fick kännedom om upprustningen av Enkehusparken. Detta föranledde Skönhetsrådet att genom kontakt med Norrmalms stadsdelsförvaltning informera sig om parkens kraftiga förändring i form av nytillkomna konstgräsmattor och stödmurar som enligt rådets mening inte har några historiska belägg i parken. Vid samma tillfälle hade Skönhetsrådet även bett park- och stadsmiljöavdelningen på trafikkontoret om en redogörelse av det upprustningsarbete samt de

ytterligare åtgärder som planeras i Observatorielunden. Parken används i stor utsträckning av närliggande skolor och förskolor vilket innebär ett hårt slitage av gräsytor, slänter samt växtmaterial. Rådet önskade att löpande bli informerat inför större parkupprustningar så att dialogen kan hållas innan åtgärdernas genomförande. Under 2019 planeras en ny entré mot Torsgatan i Vasaparken och Skönhetsrådet ser positivt på möjligheten att delta i arbetet från början.

Motioner och inkomna skrivelser från privatpersoner

Rådet remitterades under året en motion. Motionärerna lyfte frågan om att rusta upp kollektivtrafikmöjligheterna vid Gullmarsplan. Skönhetsrådet tillstyrkte motionens förslag, och ställde sig bakom att staden tillsammans med landstinget genomför åtgärder för att snarast komma tillrätta med de akuta bristerna i området.

Allmänhetens vilja till delaktighet i stadsbyggnadsfrågor är påtaglig och i de ärenden som media rapporterar om blir detta extra tydligt, vilket framgår av mängden inkomna synpunkter, frågor och förslag. I samband med samrådet för Apples planerade elektronikbutik i Kungsträdgården tog Skönhetsrådet emot ett stort antal protester. Förklaringen till att de inkom till Skönhetsrådet och inte till stadsbyggnadskontoret är att vid en sökning på ärendet på internet hamnar man på Skönhetsrådets hemsida med yttrandet över Sju Sekel. Rådet tog även emot många e-postmeddelanden gällande planförslagen för Rustmästaren 2 och Sågverksgatan i Stureby.

Ekonomi

Tkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Över- / underskott
Kostnader	3050	2917	133
Intäkter	0	0	0
Netto	3050	2 917	133

Ekonomisk analys

Budgeterade tillgångar, som anslås som del av de som budgeteras för Stadsledningskontoret, medger endast utgifter för löner, arvoden och daglig drift av kanslifunktionen exkluderat hyra och kostnad för den administration som erhålls genom Stadsledningskontorets

administrativa avdelning. Rådet debiterar inte sitt arbete och har därför inte intäkter.

Skönhetsrådet har kunnat genomföra det årliga seminariet som planerat. Personallönekostnaderna har, efter årets löneöversyn, räknats upp och övriga planerade åtaganden och aktiviteter som rör rådets sammanträden fullföljts. Anledningen till rådets överskott är framförallt att tidigare felaktigt utbetalda arvoden återbetalats med positiv påverkan på rådets ekonomiska utfall som resultat.

Stockholm som ovan
RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHET

Margareta Olofsson
Ordförande

Henrik Nerlund
Sekreterare

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Sida 22 (22)

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2019-01-24
INEZ MARGARETA,OLOFSON	2019-01-24

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
INEZ MARGARETA,OLOFSON	2019-01-25
MONICA,HECTOR	2019-01-24
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2019-01-24
IRIS BIRGITTA,BREMER	2019-01-24